

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Τμήμα Διοίκησης & Προσωπικού
Τηλ. : 210-6411526
Fax : 210-6411523

Αθήνα, 17-3-2020

Αριθ. Πρωτ. 867

Αριθμ. Εγκυκλίου: 6

Π ρ ο ς

Τους κ.κ. Εισαγγελείς Εφετών της Χώρας

και δι' αυτών προς

τους κ.κ. Εισαγγελείς Πρωτοδικών της περιφέρειάς τους

ΘΕΜΑ: απόφαση του ΕΔΔΑ από 22-11-2018 στις προσφυγές 29543/15 και 30984/15 (Κωνσταντινόπουλος και άλλοι κατά Ελλάδας)- Γενικές Οδηγίες προς αποφυγή συναφών παραβιάσεων της ΕΣΔΑ

Με αφορμή την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), που εκδόθηκε στις 22-11-2018 επί των υπ' αριθμ. 29543/15 και 30984/15 προσφυγών (υπόθεση Κωνσταντινόπουλος και άλλοι κατά Ελλάδας), και προκειμένου να συμβάλουμε στην αποφυγή συναφών παραβιάσεων του δικονομικού σκέλους του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) αναφορικά με τη διερεύνηση καταγγελιών για κακοποίηση ποινικών κρατουμένων,

κρίνουμε αναγκαίο, στο πλαίσιο της εκ των διατάξεων των άρθρων 19§§1 στοιχ. γ, 2 και 24§5 στοιχ. α του ΚΟΔΚΔΛ αρμοδιότητάς μας, να προβούμε στις ακόλουθες επισημάνσεις, απευθύνοντας συνάμα σχετικές γενικές οδηγίες.

Κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ, την οποία το Δικαστήριο υπενθυμίζει στην προκειμένη απόφαση, το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ καθιερώνει μία από τις θεμελιώδεις αξίες των δημοκρατικών κοινωνιών απαγορεύοντας τα βασανιστήρια και τις απάνθρωπες ή ταπεινωτικές ποινές ή συμπεριφορές, ενώ η κακοποίηση ανθρώπου στερούμενου της ελευθερίας του, με χρήση σωματικής βίας εναντίον του (όταν δεν είναι αναγκαία από τη συμπεριφορά του), προσβάλλει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και στοιχειοθετεί, κατ' αρχήν, παραβίαση του δικαιώματος που εγγυάται το άρθρο 3 της Σύμβασης. Περαιτέρω, όταν ένας (ποινικός) κρατούμενος προβάλλει αιτιολογημένο ισχυρισμό περί σοβαρών κακοποιήσεων, η έννοια της αποτελεσματικής προσφυγής(άρθρο 13 της ΕΣΔΑ) απαιτεί **εμπειριστατωμένη-διεξοδική και πραγματική-αποτελεσματική έρευνα**, ώστε αυτή να μπορεί να οδηγήσει στον εντοπισμό και την τιμωρία των υπευθύνων, διότι μόνον κατ' αυτόν τον τρόπο δεν παραβιάζεται το **δικονομικό σκέλος του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ**. Ειδικότερα η **έρευνα** των ισχυρισμών για κακομεταχείριση κρατουμένων πρέπει να είναι **ανεξάρτητη, ταχεία και διεξοδική** (indépendante, rapide, approfondie) και τούτο σημαίνει: α) ότι θα διασφαλίζεται η (θεσμική) ανεξαρτησία του ερευνώντος από τους εμπλεκόμενους στην υπόθεση, β) ότι μόλις υποβληθεί επίσημη καταγγελία επιβάλλεται η άμεση ανταπόκριση του αρμοδίου για την έρευνα, ο οποίος θα ενεργήσει με εύλογη ταχύτητα και

επιμέλεια, και γ) ότι σε περίπτωση τραυματισμού κρατουμένου θα διενεργείται ταχεία ιατρική εξέταση για τη διάγνωση της κάκωσης.

Υπό το πρίσμα των προεκτεθεισών νομολογιακών παραδοχών του ΕΔΔΑ, είναι χρήσιμο να τονισθεί, στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης, ότι η επιβαλλόμενη **εισαγγελική παρέμβαση**, σε περίπτωση καταγγελίας για κακοποίηση κρατουμένου σε Κατάστημα Κράτησης, πρέπει να περιλαμβάνει και τις ακόλουθες **δικονομικές ενέργειες: 1)** Όταν η καταγγελία στρέφεται κατά σωφρονιστικών υπαλλήλων και αστυνομικών, η ποινική προκαταρκτική εξέταση δεν θα διενεργείται από αστυνομικό ανακριτικό υπάλληλο, αλλά αυτοπροσώπως από τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών (άρθρο 30 § 1 ΚΠΔ), σε περίπτωση δε που ο κατά τα άρθρα 567 ΚΠΔ και 85 Σωφρονιστικού Κώδικα (Ν.2776/1999) εποπτεύων Εισαγγελικός Λειτουργός φέρεται να «εμπλέκεται» στο υπό έρευνα επεισόδιο, θα ενημερώνεται ο αρμόδιος Εισαγγελέας Εφετών, ώστε να ενεργεί εκείνος κατά το άρθρο 32 ΚΠΔ και να εξασφαλίζεται η **ανεξαρτησία** του ελέγχοντος από τους ελεγχόμενους (σημειωτέον ότι στην υπόθεση των εν θέματι προσφυγών στο ΕΔΔΑ, διενεργήθηκε προκαταρκτική εξέταση υπό τη διεύθυνση του Εισαγγελέα Πρωτοδικών, παρόλο που η καταγγελία αφορούσε κακομεταχείριση κρατουμένων με την παρουσία του εποπτεύοντος το Κατάστημα Κράτησης εισαγγελικού λειτουργού της ίδιας Εισαγγελίας). **2)** Η **έναρξη** της προκαταρκτικής εξέτασης πρέπει να είναι **άμεση** και η **περάτωσή** της **ταχύτατη** λόγω της φύσης της υπόθεσης, που επιβάλλει τη μη εξάντληση των χρονικών ορίων του άρθρου 243 § 2 ΚΠΔ (ας σημειωθεί ότι στην εν θέματι υπόθεση, που απασχόλησε το ΕΔΔΑ, η παραγγελία για προκαταρκτική εξέταση δόθηκε 17 ημέρες μετά την καταγγελία και η διάρκειά της έφθασε τους 20 μήνες).

3) Εάν έχει καταγγελθεί κακοποίηση με πρόκληση σωματικής βλάβης του κρατουμένου, είναι αυτονόητο ότι η **ιατρική εξέτασή** του από αρμόδιο ιατροδικαστή έχει απόλυτη προτεραιότητα και πρέπει να πραγματοποιείται **το ταχύτερο**, ει δυνατόν **αυθημερόν** (σημειωτέον, και πάλι, ότι στην υπόθεση των εν θέματι προσφυγών στο ΕΔΔΑ, η ιατρική εξέταση για τη διάγνωση των κακώσεων των καταγγελλόντων κρατουμένων έλαβε χώρα 21 ημέρες μετά την καταγγελία).

Εφόσον εξασφαλίζονται οι προεκτεθείσες συνθήκες και προϋποθέσεις αναφορικά με την εκ μέρους του αρμόδιου εισαγγελέα διερεύνηση της βασιμότητας οποιασδήποτε καταγγελίας για κακοποίηση ποινικού κρατουμένου, θεωρούμε ότι το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ (σε συνδυασμό με το άρθρο 13) πιστά εφαρμόζεται κατά το δικονομικό σκέλος του και συνακόλουθα μειώνεται ο κίνδυνος συναφών δυσμενών για την Ελλάδα αποφάσεων του ΕΔΔΑ.

Οι κ. κ. Διευθύνοντες τις Εισαγγελίες Εφετών της Χώρας, εκτός από την κοινοποίηση της παρούσας στους εισαγγελικούς λειτουργούς της περιφέρειάς τους (κατά προτεραιότητα στους υπηρετούντες σε Εισαγγελίες Πρωτοδικών, στην περιφέρεια των οποίων λειτουργεί Κατάστημα Κράτησης και στους εποπτεύοντες τα Καταστήματα Κράτησης Κορυδαλλού , Διαβατών, Αγίου Στεφάνου και Λάρισας Αντεισαγγελείς Εφετών), παρακαλούνται να ασκούν τη δέουσα εποπτεία για την τήρησή της.

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου

Δημήτριος Παπαγεωργίου

Κοινοποιείται:

- 1) Υπουργείο Δικαιοσύνης
- 2) Υπουργείο Εξωτερικών- Γραφείο Νομικού Συμβούλου

Κ.Ε./

